

Bijzonder is Mesen, vlakbij het front. Er staat een boerderij waar korporaal Adolf Hitler was gehuisvest. Binnen hangt een kopie van een schilderij dat hij er ooit maakte.

Van de oorlog een attractie maken

De oorlog doet wat met mensen. Ton Wientjen maakte als peuter de Slag om Arnhem mee. We zijn nu 65 jaar verder, maar de ooggetuige van weleer wekt hem zo tot leven. Voor wie maar horen wil, en zien.

door **Guus Ferrée**

Hij heeft iets met oorlogen. Specifieker geformuleerd: Ton Wientjen zuigt alles op wat met de slag om Arnhem te maken heeft, en met de landing in Normandië, de loopgravenoorlog in Ieper en de belegering van Verdun. De 67-jarige Enschedeër is zo in de ban van deze gebeurtenissen dat hij zich aanbiedt als gids die is gespecialiseerd in slagveldtoerisme. Kleine groepen begeleidt hij al dan niet op de fiets en hij vertelt ze dan op onderhoudende manier over de gevolgde tactieken, bijzondere details en over de namen van mannen en vrouwen die hun handtekeningen onder de veldslagen zetten.

Half augustus gaat hij weer op pad met een vriendengroep. Naar Ieper en Verdun, twee steden waarvan de naam in het bloed van honderdduizenden slachtoffers is gedrenkt. „Mijn echte ‘ding’ is Arnhem. Dat komt omdat ik daar ben geboren en over onze hoofden de tankslag is uitgevonden. Mijn ouders woonden aan de zuidkant van de Rijnbrug. Tijdens de gevechten werden mijn moeder en ik geëvacueerd en naar het zuiden, naar Elst gebracht. Daar zat mijn vader ondergedoken, in een dui-

ker. Uiteindelijk zijn we met behulp van een Britse brenccarrier in bevrijd Eindhoven aangekomen. Direct na de bevrijding, wilde ik niet naar de kleuterschool. Vlak voor ons huis werden tanks van opleggers afgereden die op eigen kracht verder reden. Fascinerend om te zien. Nog later zong ik als scholier het Vaderlands Glorie en het Wilhelmus bij de Eusebiuskerk. Alles rond die kerk lag plat.” Ton Wientjen raakte in de ban van de oorlog. Het virus was niet meer te bestrijden. Boeken, films, documentaires, alles werd verslonden. En overall waar hij kwam werd hij, toeval of niet, geconfronteerd met de oorlog. Bijvoorbeeld toen de import-Enschedeër die onder meer bij garage Roelofzen werkte en later bij het CBR, in 1961 als genist in Duitsland, in Fallingbostal, 60 kilometer ten noorden van Hannover werd gelegerd. „Tijdens het wachtlopen bij het munitiedepot vonden we op een gegeven moment kleine botjes. Volgens een collega waren het menselijke resten. In 1992 ben ik opnieuw naar die plek gegaan. Er bleek een Russisch krijgsgevangenkamp uit de oorlog te hebben bestaan. Die soldaten werden in eerste instantie zonder gebouwen, zonder niks op een omheind stuk grond gevangen gehouden. Gigantisch veel Russen zijn toen omgekomen. Toen de oorlog met Rusland langer duurde dan aanvaardbaar de bedoeling was werden ze wat beter behandeld omdat die manschappen nodig waren voor de oorlogsindustrie.”

In de loop der jaren is Ton Wientjen anders tegen grote wereldconflicten gaan aankijken. In z'n jonge periode had hij bijvoorbeeld de Britse luchtaanval met brandbommen op Dresden als 'eigen schuld

dikke bult' afgedaan. „Nu denk ik: die aanval was een oorlogsmisdad. Maar ja, die werd begaan door de winnende partij. Dus is niemand vervolgd. Al heeft de chef van het Bomber Command, Bomber Harris, na de oorlog veel kritiek gekregen. De man is bij mijn weten ook niet gedecoreerd en is na de oorlog naar Zuid-Afrika geëmigreerd.”

Arnhem is, zoals gememoreerd, voor Ton Wientjen de geliefdste plek om te gidsen. Hij maakte er niet alleen de oorlog aan den lijve mee, het is door de relatief korte tijd, negen dagen, dat er werd gevochten ook een overzichtelijk gebied. Gemakkelijk te comprimeren tot een belevenis van een dag. „In Verdun, Ieper en Normandië lukt je dat niet. Daar is zo veel gebeurd dat je dat niet in korte tijd kunt samenvatten en bezoeken. Ik beperk me dan tot bijzondere gebeurtenissen. Zoals de plek in Poperingen bij Ieper, waar een Britse soldaat van zestien jaar werd gefusilleerd. Die jongen was vrij groot en had gezegd dat hij twee jaar ouder was toen hij zich voor het Britse leger meldde. Hij deserteerde toen hij het psychisch niet meer aankon. Het leger wist dat die jongen zestien was. Toch werd hij doodgeschoten. Als je bij die plek loopt word je emotioneel.”

Bijzonder is ook het plaatsje Mesen, nabij hetzelfde front. Ton Wientjen kent er de boerderij waar korporaal Adolf Hitler was gehuisvest. Binnen hangt een kopie van een schilderij dat hij er ooit maakte. Vlak bij ligt het kleinste geallieerde kerkhof in de Vlaamse westhoek. Eén Brit en 42 Australiërs vonden er hun laatste rustplaats. Voor Wientjen reden om het op te nemen in zijn Ieper-tour.